

نکات مهم و پرتکرار

حقوق اساسی ۱

بر اساس کتاب دکتر خسروی

• (ویژه دانشجویان دانشگاه پیام نور)

- ۱ - شعب گوناگون حقوق عمومی عبارت‌اند از: حقوق اساسی، حقوق اداری، حقوق مالی، حقوق جزا، حقوق تأمین اجتماعی، حقوق بشر و برخی دیگر که از خصلت حقوق خصوصی نیز برخوردار می‌باشند نظیر **حقوق کار** .
- ۲ - موضوعات عمده علم سیاست عبارت‌اند از **قدرت و دولت** .
- ۳ - حقوق اساسی شعبه ای از **حقوق عمومی داخلی** است .
- ۴ - از منظر حقوق اساسی ، قدرت عالی در **دولت** می‌باشد تا از طریق آن به مدیریت عمومی جامعه بپردازد، لذا **قدرت سیاسی** از مهم‌ترین عناصر دولت و حکومت و بارزترین محور وحدت جامعه و اتحاد مردم است .
- ۵ - رشته حقوقی اساسی نخستین بار در **کشور ایتالیا** (جمهوری های ایتالیایی فرارا ، پاویا و بولونیا) در حدود سال ۱۷۹۸ مطرح شد.
- ۶ - قدرت مشروع (نهادین شده) قدرتی است **منطبق با نظام‌های ارزشی جامعه** .
- ۷ - **موضوع حقوق اساسی از منظر اندیشمندان**

اول . آندره هوریو ⇨ موضوع حقوق اساسی عبارت است از چارچوب بندی حقوقی پدیده‌های سیاسی .

دوم . مارس پرلو ⇨ آن را علم قواعد حقوقی دانسته که به وسیله آن قدرت سیاسی مستقر، اجرا و منتقل می‌گردد .

سوم . ابوالفضل قاضی ⇨ موضوع حقوق اساسی عبارت است از بررسی پدیده‌های نهادین شده سیاسی با شیوه‌های حقوقی .

چهارم . سید محمد هاشمی ⇨ موضوع حقوق اساسی ارتباط با فرد و جامعه پیدا می‌کند .

۸ - **جامعه سیاسی** جامعه ای است که مفاهیم (زور) ، (اجبار) ، (قدرت) و (روابط فرمانروایان و فرمانبران) در آن مطرح می‌شود .

۹ - مصوبات مجلس یا نهاد قانونگذاری را **قانون عادی** می‌گویند. قوانین عادی اراده جامعه است که به وسیله نمایندگان واقعی مردم تنظیم و اعلام می‌شود .

۱۰ - **سیاست** معادل واژه policy و **سیاسی** معادل واژه Political در علم سیاست است .

۱۱ - **قانون اساسی** عصاره اراده ملت و یک نوع توافق جمعی مردم و حاکمان در خصوص زمامداری است .

۱۲ - عنصر اساسی رویه قضایی ، **رأی دادگاه** می‌باشد .

۱۳ - در **حقوق اساسی** به شیوه (بایدی و نبایدی) اما در **علوم سیاسی** به شیوه (هست‌ها و آنچه که هست) اشاره می‌شود .

۱۴ - واژه حقوق اساسی در زبان فارسی اولین بار توسط **منصور السلطنه (مصطفی عدل)** در کتاب خود به نام (حقوق اساسی با اصول مشروطیت) در سال

۱۳۲۷ به کار برده شده و به معنای تأسیس نمودن ، مشروطیت ، اساسنامه ، نظام نامه و قانون آمده است .

۱۵ - ویژگی بارز جامعه سیاسی، **قدرت سیاسی** می‌باشد .

۱۶ - حقوق اساسی ، روابط سیاسی بین **فرمانروایان و فرمانبران در چارچوب قواعد حقوقی** را در جامعه سیاسی مورد مطالعه قرار می‌دهد .

۱۷ - حق مشارکت سیاسی بر مبنای **کرامت انسانی** موجه سازی می‌گردد .

۱۸ - نظریه دستورگرایی معادل **مشروطه خواهی** و بیانگر **محدودیت اعمال قدرت به قانون** است . همچنین **دستور گرایی نظام مبتنی بر محدود کردن**

دولت با قانون و حفظ و حمایت حقوق و آزادی‌های افراد است .

نکته : در نظریه دستور گرایی قدرت محدود به رعایت حقوق بشر و قانون می‌شود .

۱۹ - قدرت حقانی، قدرتی است که **منطبق با نظام ارزشی و بینشی جامعه باشد**.

۲۰ - **فرانسوا گیزو** اولین بار حقوق اساسی را در آکادمی فرانسه تأسیس کرد.

۲۱ - برای تشکیل جامعه سیاسی وجود عوامل **سرزمین، گروه انسانی و قدرت سیاسی** لازم است.

۲۲ - مقام رهبری دستور بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را با مشورت **مجمع تشخیص مصلحت نظام** صادر می کند.

۲۳ - **شرایط تحقق دولت مرکب**

اول. وجود چند دولت مستقل که هر کدام دارای حاکمیت مستقل سیاسی و حقوقی مختص به خود هستند.

دوم. انتقال بخشی از حاکمیت خود به دولت مشترک و واحد

سوم. حفظ شخصیت حقوقی و سیاسی خود

چهارم. ایجاد نهادها و ساختارهای مشترک

۲۴ - **جان لاک قوه قضائیه** را عمداً در فهرست قوا نیاورده است زیرا قضا را خارج از عملکرد سیاسی و حکومتی می داند.

۲۵ - **قانون اساسی از حیث شکلی و مضیق** ← مجموعه ای است متضمن اصول و قواعد رفتاری یا سازمانی که در یک متن رسمی و تشریفاتی به وسیله مقامات صالح به تصویب رسیده است.

۲۶ - **نظام دموکراتیک** نظامی است که به هر فرد اختیار یکسان در تأثیرگذاری بر تصمیم گیری را تا حداکثر ممکن اعطا می کند. بر این اساس یکی از

اصول بنیادین و ارزشی نظام دموکراتیک و مردمی، **انتخابات آزاد و منصفانه، حق رأی برابر، برابری نزد قانون و برابری آزادی بیان** است.

۲۷ - **قانون اساسی** به عنوان عالی ترین قانون بنیادین کشور چارچوبه ای را تصور می دارد که براساس آن کلیه قوانین دیگر مشروعیت خود را از آن می گیرند.

۲۸ - **نهاد مؤسس** امر تفسیر قانون اساسی را انجام می دهد چرا که نهاد مؤسس، متخصص در امور حقوقی، سیاسی، اجتماعی و زمامداری بوده و احتمال کمتری در خصوص سوء استفاده از صلاحیت تفسیر در مورد آنها می رود.

۲۹ - ایده تدوین اصول و قواعد قانون اساسی به دوره قرون **هجدهم و نوزدهم** برمی گردد و یکی از نتایج تحولات جهان عرب، که با انقلاب رنسانس و انقلاب صنعتی عصر روشنگری و حاکمیت قانون و آزادی خواهی اتفاق افتاد ظهور **جنبش دستور گرایی** بود.

۳۰ - در قانون اساسی یک دست **کلیه اصول آن دارای ارزش مساوی هستند**.

نکته: براساس معیار ارزشی، قانون اساسی **هند** جزو قانون اساسی یک دست می باشد.

۳۱ - منابع نوشته حقوق اساسی عبارتند از **تصویب نامه ها، قانون اساسی و مذاکرات مجالس**.

۳۲ - **شرایط شکل گیری جامعه سیاسی**

اول. اعضای تشکیل دهنده جامعه باید نسبت به این کلیت احساس تعلق کنند.

دوم. جامعه باید به درجه ای از یکپارچگی و استقلال برسد که بتواند در برابر دنیای خارج همانند کلیتی متمایزی جلوه کند.

سوم. قدرت موجود در درون جامعه از نوع سیاسی آن باشد.

چهارم. سازمان بندی اجتماعی از حالت ابتدایی و شخصی خارج شده و به مرحله بلوغ و انسجام و تکامل رسیده باشد.

۳۳ - در نظریه قرارداد اجتماعی منشأ مشروعیت نظام سیاسی، **رضایت مردم** است.